

EKONOMIJA EVROPSKE UNIJE
MODUL: MAKROEKONOMIJA

OSTALE POLITIKE EU

Prof. dr Nikola Milović
nmilovic@ucg.ac.me

European Union Policy

Ostale zajedničke politike EU

- 1. Zaštita životne sredine;
- 2. Ribolov;
- 3. Energetika;
- 4. Saobraćaj;
- 5. Obrazovanje, profesionalni trening i kultura;
- 6. Istraživanje i tehnološki razvoj;

1. Zaštita životne sredine

- 1973 g. početak bavljenja ekologijom u Uniji;

ŽIVOTNA SREDINA

Član 191

(raniji član 174 UEZ)

- 1. Politika Unije u oblasti životne sredine doprinosi ostvarivanju sljedećih ciljeva:
 - očuvanju, zaštiti i poboljšanju kvaliteta životne sredine;
 - zaštiti zdravlja ljudi;
 - mudrom i racionalnom korišćenju prirodnih resursa;
 - podsticanju mjera, na međunarodnom nivou, za rješavanje regionalnih ili globalnih problema životne sredine, a naročito u borbi protiv klimatskih promjena.
- 2. Politika Unije u oblasti životne sredine ima za cilj da se postigne visok stepen zaštite, vodeći računa o različitim stanjima u raznim regionima Unije. Ta politika zasniva se na načelu predostrožnosti i na načelu preventivnog djelovanja, načelu da štetu nanесenu životnoj sredini prvenstveno treba otklanjati na izvoru i načelu da zagađivač plaćana.
- Načelo PPP(engl. Polluter pays principle)

S tim u vezi, mjere usklađivanja koje odgovaraju zahtjevima zaštite životne sredine uključuju, kada je to primjereno, zaštitnu klauzulu koja državama članicama omogućava da, iz razloga vezanih za životnu sredinu koji nijesu ekonomske prirode, preduzmu privremene mjere koje podliježu nadzornom postupku Unije.

- 3. Prilikom izrade svoje politike u oblasti životne sredine Unija vodi računa o:
 - raspoloživim naučnim i tehničkim podacima;
 - stanju životne sredine u raznim regionima Unije;
 - mogućim koristima i troškovima djelovanja ili nedjelovanja;
 - ekonomskom i socijalnom razvoju Unije u cjelini i uravnoteženom razvoju njenih regiona.
- 4. U okviru svojih nadležnosti, Unija i države članice saraduju sa trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Pojedini saradnje Unije mogu biti predmet sporazuma između Unije i zainteresovanih trećih strana.

- Ogroman uticaj Brisela na ovu politiku.
- Savjet ministara osnovno zakonodavno tijelo;
- Predloge daje Komisija preko direktorata,
- Evropska agencija za okolinu EEA daje informativnu osnovu.
- Kjoto protokol- smanjenje tri stetna gasa do 2010 za 15%, zatim na 8%.
- Problem- kontrola sprovođenja standarda.
- Različiti pristupi skandinavskih zemalja i istočnih zemalja.
- Ekološka regulacija kroz: zabrana ili ograničavanje emisije gasova, ekološki porezi(po jedinici proizvoda, po jedinici emisije, paušalni)...

#EU GreenDeal

EU GREEN DEAL

- **The European Green Deal** -mapa puta ka održivoj EU ekonomiji kroz:
 - povećanje efikasne upotrebe resursa kroz tranziciju ka cirkularnoj ekonomiji,
 - smanjenje zagađenja i obnavljanje biodiverziteta,
 - Dostupne investicije i finansijski alati i objašnjenje kako osigurati pravednu i inkluzivnu tranziciju,
- EU će biti klimatski neutralna 2050. godine. Da bi se ovo postiglo, predložen je Evropski klimatski zakon koji političku posvećenost pretvara u zakonsku obavezu i pokretač investicija. Postizanje ovog cilja zahtijeva učešće svih sektora u ekonomiji, uključujući:
 - investicije u ekološki prihvatljive tehnologije ,
 - podršku inovacijama u industriji,
 - korišćenje čistijih, jeftinijih i zdravijih oblika privatnog i javnog prevoza,
 - dekarbonizacija energetskeg sektora,
 - zgrade koje su više energetske efikasne,
 - saradnju sa međunarodnim partnerima da bi se poboljšali globali ekološki standardi.
- Jedan od prioriteta Komisije 2019-2024

2. Ribolov

Ograničenja uslova po količini, veličini, i starosti ulovljene ribe i periodima lovostaja, pomaganje restrukturiranja ribolovne flote, organizacija zajedničkog tržišta za ribolovne proizvode, garancije za slobodan pristup vodama van teritorijalnih i uređivanje odnosa sa trećim zemljama.

Instrumenti:

1. ograničenja ribolovnih područja (12 milja od obale za domaće i 200 milja od obala članica otvoreno za sve);
 2. mjere za očuvanje vrsta;
 3. cjenovna politika (kvota ribe u ulovu i plasmanu na tržište)
 4. finansijska pomoć za restrukturiranje;
 5. odnosi sa ostatkom svijeta.
- 2007-2013 g oko 550mil izdvajanja.

Kvota za riblje proizvode (Aneksi IV i V) SSP CG i EU

- Inicijalni obim kvote za izvoz konzervirane sardine sa 20 na 200 tona po stopi od 6% i inćuna sa 10 t na 200 t po stopi od 12,5%, uz mogućnost da se kolićina ove dvije vrste ribljih proizvoda nakon ćetvrte godine važenja SSP-a poveća na 250t, odnosno ukupno 500t (ukoliko u prethodnoj godini iskoristimo min 80% prethodno utvrđene kvote).
- Stope za riblje proizvode biće snižene postepeno do 2012. godine na nivo 70% MFN. Utvrđene su i **kvote za izvoz ribe** iz Crne Gore u EU na nivou od 20 t po stopi od 0% za: pastrmku, šarana, oradu i brancin.

3. Energetika

UFEU

ENERGETIKA

Član 194

1. U kontekstu uspostavljanja i funkcionisanja unutrašnjeg tržišta i vodeći računa o potrebi očuvanja i unapređenja životne sredine, cilj politike Unije u oblasti energetike jeste da u duhu solidarnosti između država članica:

- obezbijedi funkcionisanje tržišta energije;
- obezbijedi sigurnost snabdijevanja Unije energijom;
- podstiče energetske efikasnost i uštedu energije, kao i razvoj novih i obnovljivih izvora energije;
- podstiče međusobno povezivanje energetske mreže.

3. Energetika...

- 10% BDP, EU 45% energetske potrebe uvozi
- I faza do 1973 godine ugljik kao osnova sa oko 75% učešća;
- II faza 1973- 1990 nafta oko 45%;
- III faza diverzifikacija-
- iz ugljika 28%,
- iz gasa 13.8%,
- 35% iz nuklearke (koje su isključivo u državnom vlasništvu, po broju prednjači FRA).
- Trend privatizacije, konkurencije, sigurnosti snadbijevanja, podsticanje racionalnog korišćenja, zaštita životne sredine.
- Razdvajanje proizvodnje, prenosa i distribucije.
- Energetske uštede i ekološki povoljniji načini proizvodnje.

4. Saobraćaj

- EU15 7% zaposlenih i stvaraju 7% BDP, troše 30% energije.
- Prevoz putnika: 79% drumski, 6% željeznički; 5% vazdušni; 10% ostali.
- Prevoz robe: 44% drumski, 41% morski, 8% željeznica, 7% ostalo.
- “Konkurentna regulacija”
- 6. faktora koji su uticali:
 - 1. prelaz sa centralističkih politika uz subvencije na tržišne;
 - 2. geografsko širenje Unije i razvoj saobraćaja;
 - 3. osjetljivost na ekološka pitanja;
 - 4. privatizacija, liberalizacija i deregulacija;
 - 5. integracija raznih oblika saobraćaja,
 - 6. otklanjanje negativnih efekata izazvanih širenjem tržišta (zagušenja, zagađenja, nastradali, neravnoteža itd)

Obrazovanje, profesionalni trening

GLAVA XII

OBRAZOVANJE, STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE, MLADI I SPORT

Član 165

(raniji član 149 UEZ)

.....2. Djelovanje Unije ima za cilj:

- razvoj evropske dimenzije u obrazovanju, naročito kroz podučavanje i širenje jezika država članica;
- podsticanje mobilnosti studenata i nastavnika, podsticanjem između ostalog akademskog priznavanja diploma i trajanja studija;
- podsticanje saradnje između obrazovnih ustanova;
- razvoj razmjene informacija i iskustava o pitanjima koja su zajednička obrazovnim sistemima država članica;
- podsticanje razmjene mladih i pedagoških i drugih stručnih radnika i podsticanje učešća mladih u demokratskom životu u Evropi;
- podsticanje razvoja obrazovanja na daljinu;
- razvoj evropske dimenzije u sportu, podsticanjem pravičnosti i otvorenosti u sportskim takmičenjima i saradnje između tijela nadležnih za sport, kao i zaštitom fizičkog i moralnog integriteta sportista i sportistkinja, naročito najmlađih sportista i sportistkinja.

Član 166
(raniji član 150 UEZ)

1. Unija sprovodi politiku stručnog osposobljavanja, koja podržava i dopunjuje djelovanje država članica, uz puno poštovanje odgovornosti država članica za sadržaj i organizaciju stručnog osposobljavanja.
2. Djelovanje Unije ima za cilj:
 - olakšavanje prilagođavanja industrijskim promjenama, naročito stručnim osposobljavanjem i prekvalifikacijom;
 - poboljšavanje početnog i trajnog stručnog osposobljavanja radi lakšeg stručnog uključivanja i ponovnog uključivanja u tržište rada;
 - olakšavanje pristupa stručnom osposobljavanju i podsticanje mobilnosti nastavnika i polaznika osposobljavanja, a naročito mladih;
 - podsticanje saradnje u oblasti osposobljavanja između ustanova za obrazovanje ili osposobljavanje i preduzeća;
 - razvoj razmjene informacija i iskustava o pitanjima koja su zajednička sistemima osposobljavanja država članica.

6. Istraživanje i tehnološki razvoj

Član 179

(raniji član 163 UEZ)

- 1. Cilj Unije je da ojača svoje naučne i tehnološke osnove ostvarivanjem evropskog istraživačkog prostora u kojem se istraživači, naučna saznanja i tehnologija slobodno kreću, i da podstiče svoju veću konkurentnost, uključujući i u svojoj industriji, uz podsticanje svih istraživačkih aktivnosti koje se smatraju potrebnim na osnovu drugih poglavlja ugovora.
- 2. U tu svrhu, Unija na čitavoj svojoj teritoriji podstiče privredna društva, uključujući mala i srednja privredna društva, istraživačke centre i univerzitete u njihovim visokokvalitetnim istraživačkim i tehnološko-razvojnim aktivnostima; Unija podržava njihove napore da međusobno saraduju, sa ciljem, naročito, da omogući istraživačima da slobodno saraduju preko granica i preduzećima da u potpunosti iskoriste potencijal unutrašnjeg tržišta, naročito otvaranjem mogućnosti učestvovanja u javnim nabavkama na nacionalnom nivou, utvrđivanjem zajedničkih standarda i otklanjanjem pravnih i fiskalnih prepreka toj saradnji.
- 3. O svim aktivnostima Unije u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja iz ugovora, uključujući i demonstracione projekte, odlučuje se i one se sprovode u skladu sa odredbama ove glave.

Član 180

(raniji član 164 UEZ)

- U ostvarivanju ovih ciljeva Unija sprovodi sljedeće aktivnosti kojima dopunjava aktivnosti koje se sprovode u državama članicama:
- sprovođenje istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracionih programa podsticanjem saradnje sa preduzećima, istraživačkim centrima i univerzitetima, kao i podsticanjem njihove međusobne saradnje;
- podsticanje saradnje sa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama u istraživačkoj, tehnološko-razvojnoj i demonstracionoj oblasti Unije:
- širenje i optimizacija rezultata istraživačkih, tehnološko-razvojnih i demonstracionih aktivnosti u Uniji;
- podsticanje osposobljavanja i mobilnosti istraživača u Uniji.

-Industrijska politika-

- Industrijska politika ili politika preduzeća prema novom nazivu;
- Usmjerena na firme, sektore ili industriju u cjelini;
- Protekcionistički karakter;
- Jedan dio na nacionalnom kao i dio nadnacionalnog vođenja
- Vezana je sa drugim politikama posebno politikom konkurencije, državna pomoć

INDUSTRIJA *Član 173*

(raniji član 157 UEZ)

- 1. Unija i države članice obezbjeđuju uslove potrebne za konkurentnost industrije Unije.
- U tu svrhu, u skladu sa sistemom otvorenih i konkurentnih tržišta, njihovo djelovanje ima za cilj:
 - ubrzano prilagođavanje industrije strukturnim promjenama;
 - podsticanje okruženja pogodnog za inicijative i razvoj privrednih društava u cijeloj Uniji, naročito malih i srednjih privrednih društava;
 - podsticanje okruženja pogodnog za saradnju između privrednih društava;
 - podsticanje bolje iskorišćenosti industrijskog potencijala politike inovacija, istraživanja i tehnološkog razvoja.
- 2. Države članice međusobno se savjetuju u saradnji sa Komisijom i, po potrebi, usklađuju svoje djelovanje. Komisija može pokrenuti svaku inicijativu korisnu za podsticanje takvog usklađivanja, naročito inicijative koje imaju za cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizovanje razmjene najbolje prakse i pripremu elemenata potrebnih za periodično praćenje i ocjenjivanje. Evropski parlament se o tome iscrpno obavještava.
- 3. Unija doprinosi ostvarivanju ciljeva iz stava 1 politikama i aktivnostima koje sprovodi u skladu sa drugim odredbama ugovora. U skladu sa redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa Ekonomsko-socijalnim komitetom, Evropski parlament i Savjet mogu donijeti odluku o posebnim mjerama za podršku aktivnostima koje se preduzimaju u državama članicama radi ostvarivanja ciljeva iz stava 1, pri čemu je isključeno svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.
- Ova glava ne predstavlja osnovu za uvođenje bilo koje mjere od strane Unije koja bi mogla dovesti do narušavanja konkurencije ili koja sadrži poreske odredbe ili odredbe koje se odnose na prava i interese zaposlenih lica.

Razlozi za uvođenje politike preduzeća:

1. Tržišna greška
2. Pomoć industrijama koje nastaju ili nestaju-
strateške industrije
3. Kompenzacija nadoknada-socijalne ekološke
ili neke treće politike
4. Pomaganje određenih regiona;
5. Pomaganje istraživanja;
6. Privlačenje ulaganja;
7. Privilegovanje industrija;javne nabavke
8. Korupcija;

Oblici politika preduzeća

- Državna pomoć kroz: novčane subvencije, poreske olakšice, zakonska pomoć u dobijanju privilegovanog statusa, minimalna nadnica, davanje pogodnosti pri zapošljavanju, poseban tretman MSP, gradnja infrastrukture...
- Ne dopušta se vertikalna pomoć već isključivo horizontalna.
- Na godišnjem nivou oko 0.5%BDP ili 60mlrd.

- Protekcionizam koji je u opadanju
- Nekada 30% danas oko 20% BDP u industrijama
- Posebne strategije za dobijanje pomoći
- Put u smanjenje konkurentnosti.

Integracije kao pokretač

- Sa pripremama za nastanak tržišta prelazi u ruke Brisela
 - Sa opadanjem carinskih zaštita raste potreba za vancarinskim barijerama-njihovim ukidanjem javlja se potreba za industrijskom politikom
1. Industrijska osnova EU
 2. Usaglašavanje regulacije o prekograničnom poslovanju
 3. MSP
 4. Programi pomoći R&D
 5. Industrije u opadanju-čelik, tekstil
 6. Konkurencija

Državna pomoć

- 1981-1986 42mlrd EU10;
- 36 mlrd EU15;
- Oko 2% na nivou EU + domaća pomoć;
- Balkanske zemlje i do 5%;
- Greške koje dosta koštaju državu;
- Skupa socijalna država;
- Tehnološko zaostajanje za SAD;

Novije industrijske politike

- GD za industriju proglasio je 5 oblasti od posebne važnosti:
- Podsticaj preduzetništva
- Podsticaj da više ljudi budu preduzetnici
- Podsticaj firmama da se bolje prilagode konkurentnosti
- Podsticaj tokovima finansija
- Bolje okruženje za MSP
- 15% u industrijskoj međunarodnoj trgovini
- 20% smanjenje emisije štetnih gasova

EFIKASNOST

- Industrije u opadanju
 - Industrije u nastajanju
 - R&D
1. Ova politika je netržišna;
 2. Stvaranje zavisnosti koja se vremenom povećava
 3. Loše po stvaranje konkurentnosti
 4. Očuvanje radnih mjesta